

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 26. května 2020 ve věci č. 48781/12 – *Koulias proti Kypru*

Senát třetí sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že v řízení o žalobě pro pomluvu podané proti stěžovateli došlo k porušení práva na nestranný soud ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy z důvodu pracovních vazeb syna soudce na advokátní kancelář zastupující žalobce, které nebyly oznámeny před zahájením řízení.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel, člen parlamentu, se v rozhlasovém vysílání nelichotivě vyjádřil na adresu jiného politika, který následně podal proti stěžovateli žalobu pro pomluvu. Soud prvního stupně žalobu v roce 2008 zamítl, nicméně dle rozsudku nejvyššího soudu z roku 2012 vyneseného tříčlenným senátem, který rozhodoval o odvolání, byly výroky stěžovatele pomluvou. Stěžovatel se posléze dozvěděl, že syn předsedy senátu nejvyššího soudu pracoval ve stejné advokátní kanceláři jako advokát nově zvolený žalobcem před odvolacím jednáním. Tento advokát byl zakládajícím partnerem advokátní kanceláře.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal porušení práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy z důvodu nedostatku nestrannosti ze strany předsedajícího soudce senátu nejvyššího soudu vzhledem k jeho vztahu k advokátovi, ať již zkoumaného z pohledu objektivního nebo subjektivního testu Soudu.

a) K přijatelnosti

Vláda namítala, že stěžovatel nevyčerpal vnitrostátní prostředky nápravy, konkrétně nepodal žádost o obnovu řízení poté, co se o vazbách soudce a advokáta žalobce dozvěděl.

Soud poznamenal, že žádná konkrétní skutečnost nesvědčí o tom, že by si stěžovatel nebo jeho advokát zastupující ho v řízení před odvolacím soudem byli v průběhu odvolacího řízení vědomi vazeb mezi soudcem a advokátem žalobce. Dále uvedl, že dle judikatury Soudu obecně není žádost o obnovu řízení nebo jiný mimořádný opravný prostředek brány v úvahu pro účely čl. 35 odst. 1 Úmluvy.

b) K odůvodněnosti

Soud nejprve odkázal na obecné zásady týkající se nestrannosti soudu stanovené ve věci *Nicholas proti Kypru* (č. 63246/10, rozsudek ze dne 9. ledna 2018, § 49–55).

V daném případě měl být důvodem podjatosti předsedy senátu nejvyššího soudu fakt, že jeho syn pracoval ve stejné advokátní kanceláři jako advokát žalobce, který byl nadto zakládajícím partnerem kanceláře.

Při subjektivním testu je nestrannost soudce presumována, dokud není prokázán opak (*Nicholas proti Kypru*, cit. výše, § 50), přičemž v projednávané věci nic nenasvědčovalo tomu, že by byl předseda senátu předpojatý nebo podjatý. Soud tak věc posuzoval pouze z hlediska objektivní nestrannosti, zejména zkoumal, zda pochybnosti stěžovatele byly objektivně oprávněné s ohledem na okolnosti případu.

Soud s odkazem na věc *Nicholas proti Kypru* (rozsudek cit. výše, § 62–64) týkající se soudce, který byl pokrevně příbuzný se zaměstnancem advokátní kanceláře zastupující účastníka řízení, uvedl, že daná skutečnost sama o sobě automaticky nevylučuje soudce z rozhodování. Jedná se však o situaci, která by mohla vést k pochybnostem o nestrannosti soudce. Objektivní oprávněnost pochybností závisí na okolnostech konkrétního případu, přičemž v potaz musí být vzata řada faktorů, mj. zda byl soudcův příbuzný zapojen do konkrétního případu, postavení příbuzného v advokátní kanceláři, velikost advokátní kanceláře a její vnitřní organizační struktura, finanční význam případu pro advokátní

kancelář a možný finanční zájem nebo přínos a jeho rozsah pro příbuzného dotčeného soudce. Nelze přitom přehlédnout, že Kypr je malá země s menšími společnostmi a menším počtem soudců, kde tudíž uvedené situace vyvstávají častěji. Soud již dříve zaujal názor, že námitky podjatosti by neměly paralyzovat právní systém. Příliš přísné normy by v malých státech mohly bránit výkonu spravedlnosti.

Pokud uvedená situace nastane, je třeba na ni upozornit při zahájení řízení a je nutné ji vyhodnotit z hlediska různých faktorů uvedených výše za účelem posouzení, zda je nezbytné soudce vyloučit z rozhodování. Jedná se o důležitou procesní záruku nezbytnou pro účely objektivní i subjektivní nestrannosti soudu. Stejně jako ve věci *Nicholas proti Kypru* nebyla ani v projednávané věci informace o příbuzenském vztahu zpřístupněna a stěžovatel se o existujících vazbách dozvěděl až po vynesení rozsudku odvolacího soudu. Čelil tak situaci, kdy syn soudce pracoval v advokátní kanceláři, která převzala právní zastupování žalobce před jednáním v odvolacím řízení, a jehož zaměstnavatel, zakládající partner kanceláře, vystupoval v odvolacím řízení. Stěžovatel nevěděl, zda byl soudcův syn zapojen do případu a zda měl finanční zájem na jeho výsledku. Vytvořilo se tak zdání podjatosti. Dle Soudu tak byly pochybnosti stěžovatele týkající se nestrannosti soudce objektivně oprávněné a vnitrostátní právo a praxe neposkytovaly dostatečné procesní záruky.

Soud nicméně poznamenal, že kodex soudní praxe byl v letech 2018 a 2019 novelizován. Soudce (samosoudce nebo člen senátu) nemůže projednávat věc, ve které je účastník sporu zastoupen advokátem, který je členem „rodiny soudce“, a ve kterých je právním zástupcem zaměstnavatel, zaměstnancem nebo partner anebo spolupracovník tohoto advokáta. Tato praxe se nepoužije v méně významných věcech nebo ve věcech projednávaných senátem nejvyššího soudu složeným nejméně ze sedmi soudců.

Soud proto dospěl k závěru, že došlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy.